

Næringspolitisk
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Mina Mjærum Johansen
+47 91 77 58 31

Vår dato
23.03.2022
Deres dato
18.03.2022

Vår referanse
21/00747-41
Deres referanse
21/00747-39

Østfold Bondelag - Innspill til rapport fra partssammensatt arbeidsgruppe - Forslag til ny fordelingsnøkkel for RMP-midlene

Østfold Bondelag mottok høringsnotat fra Norges Bondelag med mulighet til å komme med innspill til *Revidert forslag til fordelingsnøkkel for regionale miljøtilskudd – Partssammensatt arbeidsgruppe til jordbruksoppkjøret 2022* fredag 18. mars. Saken har vært behandlet på ekstraordinært styremøte i Østfold Bondelags styremøte onsdag 23. mars 2022. Vi ønsker med dette å avgi vårt høringssvar.

Oppsummering

Østfold Bondelag ser ikke at den forenklete modellen til fordelingsnøkkel ivaretar områder med store vannmiljøutfordringer på noen særlig bedre måte enn foreslått i Landbruksdirektoratets rapport nr. 9/21, og vi gjentar vår konklusjon fra 2021; **Østfold Bondelag kan ikke akseptere å innføre den foreslåtte fordelingsnøkkelen for Regionale miljøtilskudd. Vi mener at nøkkelen forsterker den eksisterende underfinansieringen av tiltak mot avrenning av jord og næringsalter til sårbare vassdrag. Modellen må inneholde sårbarhetskriterier, og utslipp til vassdrag med dårlig økologisk tilstand må prioriteres høyere i fordeling av midler.**

Man har i forslaget til ny RMP-fordeling tilsynelatende hatt en god intensjon om å finne universelle, nasjonale kriterier for ordningen. Etter Østfold Bondelags mening resulterer dette forslaget i en svekkelse av ordningen og dens intensjon, da den blir en del av de generelle virkemidlene i landbrukspolitikken.

Når det er et stort avvik mellom fylkene i hva som er målet for bruk av RMP-midlene, blir det feil å ha en overordnet nasjonal fordelingsnøkkel som ikke tar hensyn til de ulike målene.

I siste setning i rapportens kapittel 1 presiserer arbeidsgruppa at *fordelingsnøkkelen ikke skal innskrenke fylkenes regionale handlingsrom*. Til dette vil Østfold Bondelag bemerke at dette handlingsrommet allerede i dag er svært begrenset i Oslo og Viken, da RMP-ordninga er svært underfinansiert. Dette betyr at vi i vår region må prioritere hardt og at det er ordninger i dag, både innen miljøgoder og utslipp, som må prioriteres helt eller delvis bort, til tross for at det er et behov for disse. Østfold Bondelag vil også bemerke at til tross for at Oslo og Viken bruker 72 prosent (98 mill. kroner) av ramma på miljøtemaet *avrenning til vann* og halvparten av dette på tiltaket *Ingen jordarbeiding av høsten*, dekker ikke tiltaket den merkostnaden bonden har som følge av tiltaket.

I det påfølgende er de fire spørsmålene i høringen besvart.

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM, Tlf: 69 89 81 50
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
ostfold@bondelaget.no, bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

1. Hvordan vil ny fordelingsnøkkel påvirke måloppnåelsen for nasjonalt miljøprogram i deres fylke?

For Østfold har RMP-ordninga i all hovedsak vært brukt til avbøtende tiltak for å hindre erosjon og sikre den økologiske tilstand i våre vassdrag. I Østfold gikk om lag 90 prosent av RMP-midlene til hovedkategorien utslipp, mens bare 10 prosent gikk til miljøgoder. Etter fylkessammenslåingen i 2020 har fordelingen mellom utslipp og miljøgoder endret seg til en 70/30-fordeling.

Østfold erfarer at satsene for de enkelte ordningene for å forbedre vannmiljøet har blitt redusert over tid, noe som også har hatt betydning for en lavere oppslutning, for eksempel tiltak som *ngen jordarbeiding om høsten* eller *grasdekt kantsone i åker*. Årsaken skyldes tilflyt av flere nye ordninger og økt vektlegging av kulturminner og -miljøer. Dette handler om regionale prioriteringer.

Den foreslåtte fordelingsnøkkelen svekker ytterligere en allerede underfinansiert ordning. Stor underdekking av avrenningstiltak vil erfaringsmessig gi stor misnøye. Landbruket tar ansvar og legger til rette for å ta vare på vannkvaliteten. En ytterligere avkortning i tilskudd, som i realiteten er en kostnadskompensasjon, vil gjøre det svært krevende å få tilslutning til tiltakene.

Ei redusert ramme på 9,1 prosent (modell B) til Oslo og Viken vil ha store konsekvenser for måloppnåelsen for utslipp til vann. Dette peker også rapporten på i sin konsekvensutredning for det enkelte fylke på side 37, der rapporten sier at «*det er vanskelig å se hvordan Oslo og Viken kan nedprioritere andre miljøtema mer for å beholde nåværende satser for tiltak i miljøtema avrenning til vann.*» Husk at hele 72 prosent av RMP-midlene i dag går til dette miljøtemaet (avrenning til vann).

Ei lavere ramme til Oslo og Viken vil enten kreve en reduksjon på alle tiltak, eller fjerning av tiltak ved rullering av RMP-ordninga. Dette vil komme til å føre til lavere oppslutning til RMP tiltak, og en stor fare for dårligere økologisk tilstand i våre vannområder.

Østfold Bondelag anbefaler at skal man beholde oppslutningen til utslippsordningene, må tiltakene forsterkes og tilføres mer midler. Østfold Bondelag har derfor bedt om at ramma ti RMP økes med minst 50 prosent i sitt innspill til jordbruksforhandlingene 2022.

2. Støtter dere innføringen av en fastsatt fordelingsnøkkel for RMP-midlene?

Østfold Bondelag kan ikke akseptere å innføre den foreslåtte fordelingsnøkkelen for Regionale miljøtilskudd. Vi mener at nøkkelen forsterker den eksisterende underfinansieringen av tiltak mot avrenning av jord og næringssalter til sårbare vassdrag. Modellen må inneholde sårbarhetskriterier, og utslipp til vassdrag med dårlig økologisk tilstand må prioriteres høyere i fordeling av midler.

Østfold Bondelag stiller også spørsmål om «*timing*en» for innføringen av en slik fordelingsnøkkel alle den tid flere regioner står foran en oppløsning, og ingen veit om RMP vil fordeles etter nåværende eller framtidig fylkesmodell. Hvis RMP skal fordeles etter ny fylkesmodell gjeldene fra 1. januar 2024, må konsekvensene for de nye fylkene utredes før en fordelingsnøkkel eventuelt innføres.

3. Innspill på valg av kriterier og vekting mellom disse, eventuelt hvilke andre kriterier burde vært valgt.

Som nevnt har Østfold en 10/90-fordeling, mens Oslo og Viken har en 30/70-profil. For Østfold sin del vil en likevektning (50/50) av miljøgoder og utslipp i utgangspunktet være utfordrende så lenge RMP-ordninga er underfinansiert.

Kriterier for miljøgoder

Østfold er et husdyrfattigområde, og særlig på beitedyr på grunn av kanaliseringspolitikken. Vi ser at hele tre av de foreslåtte kriteriene under miljøgoder nettopp premierer områder med høyere husdyrtetthet av beitedyr, nemlig *innmarksbeite AR5, beitedyr i utmark og seter*. For Østfold sin del har vi svært liten grad av innmarksbeiter i AR5. Våre husdyr beiter oftest på det som er definert som fulldyrka mark, enten den kan drives intensivt eller ekstensivt, som for eksempel ravinedalene. Ravinedaler er i stor grad uegnet for dagens maskiner, men definert som fulldyrka mark, da kartlegginga har blitt gjort i en tid der maskinene var mindre og lettere. I dag er disse arealene best egnet for beiting, og burde telle med, særlig med tanke på at beiting i utmark så å si er umuliggjort ved at Østfold i sin helhet ligger innenfor ulvesonen. Med et økende rovdyrpress er dyra flyttet fra beiter i utmark til innmark.

Østfold Bondelag mener at kriteriet for *automatisk fredede kulturminner* burde vært et kriterium, all den tid at dette er elementer som er knyttet til kulturlandskapet og krever både hensyntagen og skjøtsel.

Kriterier for utslipp

Østfold Bondelag stiller seg sterkt tvilende til konklusjonen om at man ikke har funnet kriterier/datagrunnlag som viser en sammenheng mellom jordbruksaktivitet og den økologiske tilstanden i vannforekomstene, all den tid det samme datagrunnlaget som benyttes til å utarbeide nye miljøkrav for Østfold og Akershus, gjeldende fra 1. januar 2023. Hele sonekartet i denne forskriften baserer seg nettopp på produktet mellom miljøtilstand i vassdraget og jordbrukets grad av påvirkning, og fører til at 80-90 prosent av arealene i Østfold trolig vil få de strengeste kravene. Altså har man gode nok data til å gjennomføre forskriftsendringer med inngripende begrensninger i jordbruksdrifta, men ikke til å stimulere til positive tiltak gjennom tilskudd. **Dette finner Østfold Bondelag totalt uakseptabelt, og vi mener at kriteriet vannforekomster med dårlig eller svært dårlig tilstand, der hovedpåvirkningen er jordbruk, må innføres som et kriterium, som gis betydelig vekt i en eventuell fordelingsnøkkel.**

Østfold Bondelag vil for øvrig påpeke at kriteriet *vektet erosjonsrisikoklasse 1-4* er et mer riktig kriterium enn Landbruksdirektoratets kriterium for erosjonsrisikoklasse 2-4. Vi vil likevel minne om at de nye erosjonsrisikoklassene ikke inneholder fire, men seks ulike erosjonsrisikoklasser, og at klassene, *1 med dråg* og *2 med dråg*, synes utelatt i tabell 6, der de ulike klassene vektet. Østfold Bondelag ber om at erosjonsrisikoklassene med dråg implementeres, dersom fordelingsnøkkelen innføres.

4. Hvordan mener dere det er hensiktsmessig å innføre ny fordelingsnøkkel?

Primært ønsker ikke Østfold Bondelag å innføre en fordelingsnøkkel som klart forfordeler regioner med en annen profil enn en 50/50-fordeling, og spesielt ikke når det vil skape enorme utfordringer med de miljømål som er satt, i vårt tilfelle for vannforvaltninga.

Dersom en fordelingsnøkkel likevel må innføres mener Østfold Bondelag sekundært at dette må gjøres ved at ramma økes, slik at ingen regioner opplever nedgang i sin ramme. Tertiært mener Østfold Bondelag at fordelingsnøkkelen må innføres gradvis, og gjerne i en 4-årsperiode, tilsvarende en RMP-periode.

Østfold Bondelag mener at fordelingsnøkkelen vil skape en mer statisk RMP-ordning og at modellen er uegnet til å drive politikk, som å styrke satsinger på enkeltområder. Dette fordi endring av vektingene gir store utslag mellom fylkene. Fylker som har overvekt av midler basert på miljøgoder vil få kraftig redusert sin andel av RMP-potten hvis klima og miljø blir styrket, og vice versa.

Østfold Bondelag noterer seg muligheten for øremerking av midler, men at dette kun skal gis unntaksvis og i enkeltår. Vannforvaltning og vannkvalitetsforbedring er et svært langvarig arbeid, som ikke vil kunne dekkes gjennom kortsiktige øremerkinger eller prosjekter. I Østfold har vi hatt fokus på vannarbeid i over 20 år i enkelte vassdrag, Som Haldenvassdraget og Morsavassdraget, og arbeidet er fortsatt ikke ferdigstilt.

Østfold Bondelag vil på det sterkeste fraråde innføring av en fordelingsnøkkel, og ber om at representantskap og forhandlingsutvalg avviser dette forslaget.

Med vennlig hilsen

Ole-Kristian Bergerud
Elektronisk godkjent, uten underskrift

Mina Mjærum Johansen

Kopi: Elin Marie Stabbetorp/Næringspolitisk, Sigrun Pettersborg/Næringspolitisk